

فصلنامه رویکردهای پژوهشی نو در علوم مدیریت

Journal of New Research Approaches in Management Science

سال دوم. شماره هفتم. تابستان ۱۳۹۷، ۱۰۷-۱۲۸ صص

ISSN: (2588-5561)

شماره شاپا (۲۵۸۸-۵۵۶۱)

آشنایی کارکنان بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری به منظور مبارزه با پولشویی

افسانه فرجام^۱. دکتر حسن بدربی^۲

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق اقتصادی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سبزوار، ایران

farjam.afsaneh@gmail.com

۲. استاد دانشگاه آزاد اسلامی واحد سبزوار، ایران

h.badri2014@yahoo.com

چکیده

یکی از مهمترین مسئولیت‌های بانک مرکزی هر کشوری صیانت از سلامت مالی شبکه بانکی و انطباق با معیارها و ضوابط پرداخت داخلی و بین‌المللی است. با توجه به اینکه در حال حاضر مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم به یکی از اولویتهای اصلی شبکه مالی بین‌المللی تبدیل شده است، انطباق با معیارهای جهانی به عنوان تنها گزینه ممکن برای شبکه بانکی متصور می‌باشد. مطابق با این معیارها، شبکه بانکی در سطح ملی باید تراکنشهای مشکوک به پولشویی یا تأمین مالی تروریسم را ردیابی و گزارش نموده و از انجام تراکنشهای مظنون خودداری به عمل آورند. از سوی دیگر از آنجایی که پولشویی و تأمین مالی تروریسم معمولاً طی فرایند پیچیده و گذراز نهادهای مختلف پولی و مالی صورت پذیرد، بهترین محل برای کشف و ردیابی تراکنش‌های مذکور، محل اتصال اجزای شبکه بانکی به یکدیگر در نظام جامع پرداخت محسوب می‌شود و ردیابی عملیات پیچیده پولشویی به صورت دستی ممکن نیست. ضرورت مبارزه با پدیده پولشویی زمانی به درستی احساس می‌شود که طبق آمار غیررسمی پولشویی بعد از تجارت نفت و معاملات ارزی بزرگترین تجارت شناسایی شده است. در ایران نیز مدتی است که توجه‌ها به سمت آن جلب شده است. بر همین اساس بانک مرکزی ج. ا. با ابلاغ قانون مبارزه با پولشویی، دستورالعمل‌هایی را به بانکهای کشور ابلاغ کرده که عملاً زمینه لازم برای اجرایی شدن مبارزه با جرم پولشویی را فراهم نموده است. لذا این مقاله باستناد ماده ۷ قانون مبارزه با پولشویی و همچنین مواد ۳۵ و ۳۶ آینین نامه مربوطه مبنی بر آشنایی کارکنان سازمانهای مشمول به منظور رعایت مفاد قانون و آینین نامه اجرایی آن تهیه و تدوین شده و امید است منشأ اثر قرار گیرد.

واژه‌های کلیدی: بانک، پولشویی، مبارزه، پول

مقدمة

پوششی فرآیندی است که پول نامشروع و غیر قانونی را به پول مشروع و قانونی تبدیل کرده این جرم ممکن است توسط همان مرتكبان جرم منشاء با افراد دیگری صورت پذیرد و اکتساب پول های کشف و تطهیر آن کار غیرقانونی بوده که اثرات زیان باری را بر روی نظام اقتصادی و مالی دولتها به همراه داشته به همان نسبت آثار زیان بار این فرآیند متوجه ملت ها هم گردیده و به ویژه در کشورهای کمتر توسعه یافته نظیر ایران که علاوه بر بانک های دولتی و خصوصی، موسسات مالی که در نظام بانکی ایران فعالیت می کنند که از قوانین بانک مرکزی پیروی نکرده تا عرصه برای فعالان این فعالیت مجرمانه تئگ گردد. از آن جایی که شیوه های استفاده از وسایل و ترفند هایی که پوششیان برای موفقیت عملیات خود به کار می برند همواره در حال تغییر و دگرگونی است، لازم است آموزش کارکنان نیز مستمر و پیوسته بوده تا کارمندان و موسسات نیز با این شیوه ها و ترفند ها و به دنبال آن شناسایی و مبارزه با آن ها آشنا شوند.

قاری خجھ

برخی عقیده دارند که ریشه واژه پولشویی به مالکیت مافیا بر شبکهای از رخت شویخانه‌های ماشینی در ایالت متحده آمریکا، در دهه ۱۹۳۰ میلادی برمی‌گردد. در مقابل، گروهی دیگر انتخاب واژه پولشویی را دقیقاً به خاطر مفهوم "شست و شو و تطهیر کردن" که در این واژه نهفته است، می‌دانند. مسأله "پولشویی" با نگرش امروزی، برای نخستین بار در سال ۱۹۷۹ و با کشف یک چمدان حاوی شصت میلیون دلار پول نقد در فروگاه پالermo، که حاصل فروش مواد مخدر بود، مطرح گردید. کشفی که به تشکیل پرونده ایتالیایی-آمریکایی "ارتباط پیتنا" منجر شد و در سال ۱۹۸۵ محاکمه آن برگزار گردید. اما، در خصوص نخستین زمان استفاده از واژه پولشویی و رواج آن، میان محققان اتفاق نظر وجود ندارد. اگر چه قول دیگری نیز وجود دارد که ریشه این واژه را به قصبه رسوابی واتر گیت مربوط می‌سازد.

تعریف پولشویی

پولشویی یک فعالیت غیرقانونی است که در طی انجام آن، عواید و درآمدهای ناشی از اعمال خالف قانون، مشروعیت می‌یابد. به عبارت دیگر پولهای کثیف ناشی از اعمال خلاف به پولهای تمیز تبدیل گردیده و در بدنۀ اقتصاد جایگزین می‌شود. به طور کلی پولشویی فرایندی است که طی آن عواید حاصل از فعالیتهای مجرمانه و غیرقانونی در مجاری قانونی قرار می‌گیرد و طی روندی، به ظاهر تطهیر و پاک شود. در آمدهای نامشروع را که به پولهای کثیف معروف است. میتوان به سه دسته تقسیم کرد:

ب) سایه: د آمدها را که از اه قاحقه، کالا و مواد مخلص و ثروت های نامشروع به دست م آید.

بعا، خونی: به دل آمده‌هاست که از اه اقدامهای ضدشی و خیانتکارانه به دست مر آید مانند: قاجار،

اعضاء، انسان

اعضای انسان

پول حاکستی: به درآمدهای گفته می‌شود که از کالاهای زیرزمینی و پنهانی به دور از چشم مأموران حکومتی و دولت به دست می‌آید مانند: فرار از مالیات مطابق ماده ۲ قانون مبارزه با پوششی، جرم پوششی عبارت است از:

الف: تحصیل، تملک، نگهداری یا استفاده از عواید حاصل از فعالیتهای غیرقانونی با علم به این که به طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه ارتکاب جرم به دست آمده باشد.

ب: تبدیل، مبادله یا انتقال عوایدی به منظور پنهان کردن منشأ غیرقانونی آن با علم به این که به طور مستقیم یا غیرمستقیم ناشی از ارتکاب جرم بوده یا کمک به مرتکب به نحوی که وی مشمول آثار و تبعات قانونی ارتکاب آن جرم نگردد.

ج- اختفاء یا پنهان یا کتمان کردن ماهیت واقعی، منشأ، منبع، محل، نقل و انتقال، جا به جایی یا مالکیت عوایدی که به طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه جرم تحصیل شده باشد.

ویژگی‌های جرم پوششی پوششی جرم دوم است:

برای ارتکاب این جرم باید جرم دیگری از قبیل فاچاق مواد مخدر، آدم ربابی، فاچاق انسان، فاچاق کالا، فاچاق اسلحه و غیره اتفاق افتاده باشد. طبیعت جرم دوم بودن پوششی باعث می‌شود که وجودان عمومی جامعه در مقابل این چندان برانگیخته نشود. به عنوان مثال اگر سرقته یا قتلی اتفاق افتد یا در خیابان کیف قابی صورت گیرد، مردم عادی ناخودآگاه از خود عکس العمل نشان می‌دهند و خواستار مجازات مختلف می‌شوند. اما اگر در یک برسی آماری راجع به جرم پوششی از مردم سوال شود، پوششی چیست؟ یا اکثرآ به آن توجهی ندارند یا برانگیخته شدن احساسات آنها را نمی‌توان دید. به این ترتیب یکی از مشکلات مسئولین برای مبارزه با این جرم دقیقاً همین مشخصه است.

پوششی جرمی سازمان یافته است: دو میں خصیصه جرم پوششی، سازمان یافته بودن این جرم است که تعییب مجرمین را مشکل می‌سازد. به عنوان مثال، سارق یا قاتلی که انفرادی عمل می‌کند با پیگیری‌های پلیسی و قضایی دستگیر می‌شود، ولی در جرم پوششی، مسئولین با سازمان مجهزی رو برو هستند که سطوح مختلف سازمانی از عاملین ساده، افراد واسطه ماهر تا افراد تحصیل کرده و متخصص را در بر می‌گیرد. بنابراین با دستگیری یک مجرم افراد دیگر باند و شبکه‌های آن سازمان به راحتی به کار خود ادامه می‌دهند و کار را برای مجریان قانون مشکل می‌نمایند.

پوششی جرمی فراملی است:

بر پایه تعاریف کنوانسیون سازمان ملل برای مبارزه با جرائم سازمان یافته فراملی (پارلمو) جرم در صورتی ماهیتاً فراملی است که:

الف: در بیش از یک کشور ارتکاب باید.

ب: در یک کشور واحد صورت گیرد اما بخش زیادی از مقدمات، طرح ریزی یا کنترل یا هدایت آن در کشور دیگر انجام شود.

ج: در یک کشور واحد صورت گیرد، اما یک گروه مجرم سازمان یافته که در بیش از یک کشور فعالیت دارد در آن دخالت داشته باشد.

د: در یک کشور انجام شده باشد ولی اثرات قابل ملاحظه ای در کشور دیگر داشته باشد.

بنابراین با توجه به موارد بالا می توان گفت: جرم ثانویه پوششی که توسط سازمان مشکل صورت می گیرد، لزوماً در یک محدوده جغرافیایی خاص یا در مرزهای حاکمیت یک کشور اتفاق نمی افتد. سازمان یافته بودن این جرم، مفهوم دهکده جهانی را معنای بیشتری می بخشد، با این ویژگی اهمیت همکاری بین المللی و نقش سازمانهای بین المللی برای هماهنگی کشورها به منظور مبارزه با آن روشن می شود.

پوششی جرم فرهیختگان است:

در سازمانهای مشکل جنابی برای انجام مراحل ثانویه و نهابی پوششی از افراد متخصص مثل کارشناسان فناوری اطلاعات، حسابداران، حقوقدانان، وکلا و کارمندان بانک استفاده می شود. طبیعت این جرم این است که برای پاکیزه جلوه دادن درآمدهای حاصل از جرم حتماً باید سازمان های آبرومندی مانند بانک و متخصصین بانکی، دفاتر و کالات و حسابرسی و... به کار گرفته شوند. زیرا اغلب بدون کمک آنها، گم کردن رد پول ممکن نیست.

أنواع پوششی

پدیده پوششی در یک کشور لزوماً به درآمدهای به دست آمده از فعالیتهای بزهکارانه یا مجرمانه انجام شده در آن کشور محدود و منحصر نمی شود. در واقع، ممکن است درآمدهای به دست آمده از فعالیتهای مجرمانه در دیگر کشورهای جهان نیز به کشور مورد نظر منتقل و در آن شسته شود. بدین ترتیب، چهارگونه عملیات پوششی به شرح ذیل قابل تصور است:

۱-پوششی درونی: شامل پولهای کثیف به دست آمده از فعالیتهای مجرمانه انجام شده در داخل یک کشور، که در همان کشور نیز شسته می شود.

۲-پوششی صادرشونده: شامل پولهای کثیف به دست آمده از فعالیتهای مجرمانه انجام شده در داخل یک کشور، که در خارج از آن کشور تطهیر می شود.

۳-پوششی وارد شونده: شامل پولهای کثیف به دست آمده از فعالیتهای مجرمانه انجام شده در سایر نقاط جهان، که در داخل یک کشور مشخصی شسته می شود.

۴-پولشویی بیرونی: شامل پول های کثیف به دست آمده از فعالیت های مجرمانه انجام شده در سایر کشورها که در خارج از کشور نیز شسته می شود.

فرایند پولشویی

به طور کلی فرایند پولشویی دارای سه مرحله به صورت زیر است:

– جایگذاری (استقرار)

– استار (لایه چینی)

– ادغام (یکپارچه سازی)

فرایند پولشویی ممکن است به صورت جداگانه و متمایز یا به طور همزمان اتفاق افتد. چگونگی استفاده از این مراحل به سازوکارهای موجود برای پولشویی و شرایط سازمان های مجرم بستگی دارد. اما وجه مشترک هدف پولشویان از انجام فرایند پولشویی در چهار عنوان خلاصه می شود:

– منشأ واقعی پول پنهان بماند.

– شکل پول تغییر کند و یا به کالای با ارزش دیگری تبدیل گردد.

– این پروسه مخفیانه طی شود.

– از پول کثیف حفاظت مستمر به عمل آید.

مهمنترین راه و روش‌ها و مشاغل در معرض پولشویی:

هر شغلی که با پول نقد سروکار دارد، می تواند مورد سوء استفاده قرار گیرد، از جمله مهمنترین مشاغل و ابزارهای مورد سوء استفاده پولشویان می توان موارد ذیل را برشمرد:

استفاده از مؤسسات مالی اعتباری

سهول ترین و راحت ترین راه پولشویان استفاده از نهادهای مالی رسمی می باشد، در این مرحله وجود نقد حاصل از فعالیت های مجرمانه، نزد شبکه بانکی یا هر نوع نهاد مالی و اعتباری رسمی سپرده گذاری می شود، این نهادهای مالی رسمی ممکن است داخلی یا خارجی باشند. استفاده از روش های معمول در داد و ستد، یکی از بهترین شیوه های انتقال این سپرده ها از نهادهای مالی داخل کشور به نهادهای خارج از کشور می باشد، که بدین ترتیب تشخیص درآمدهای نامشروع بسیار دشوار و گاهی ناممکن می شود.

صور تحساب های صوری:

پولشویان از طریق عملیات صادرات و واردات صوری، فعالیت تجاری خاص را در کشوری که پول های کثیف را در آن به دست آورده اند، آغاز می کنند و به موازات این فعالیت، عملکرد مشابهی را در کشوری

که پول‌های خود را در آن سپرده گذاری کرده اند دنبال می‌کنند و از این طریق به خرید و فروش کالا و خدمات به شکلی ظاهری و صوری می‌پردازند. به این صورت که پوششیان کالایی را از شرکتی که می‌خواهند پول‌های کثیف را به آن تحویل دهند، می‌خرند و به ازای آن صورت حسابی غیر واقعی صادر می‌گردد و قیمتی بالاتر از قیمت واقعی کالا در صورتحساب وارد می‌شود و بدین ترتیب ما به التفاوت قیمت واقعی و قیمت کاذب، پول شسته شده خواهد بود و یا اینکه به طور کلی صورتحساب جعلی صادر می‌شود که در این صورت تمام مبلغ مندرج در صورت حساب، پول شسته شده می‌باشد.

استفاده از فناوری‌های نوین مخابراتی و رایانه‌ای: پیشرفت‌های شگفت‌انگیز

استفاده از فناوری‌های نوین مخابراتی و رایانه‌ای در زمینه فعل و افعالات مالی و به کارگیری ابزارها و شیوه‌های نوین تجارت الکترونیکی سبب می‌شوند نه تنها هویت مبادله کنندگان، بلکه ردگیری جریان وجوه نیز با دشواری‌های خاصی همراه باشد. برخی از برآوردهای مقدماتی منتشر شده حکایت از آن دارد که روزانه به طور متوسط در جهان حجمی معادل با یک هزار میلیارد دلار منحصرآ از طریق داد و ستدۀای الکترونیکی جا به جا می‌شود، طبیعی است که در چنین حجمی از تبادل وجود و جریان‌های مالی، امکان تشخیص اصالت پولهای قانونی و تمیز از پولهای سیاه، کاری بسیار است.

سرمایه گذاری در املاک و مستغلات:

یکی از راههای مورد استفاده پوششیان سرمایه گذاری در بازار مسکن و خرید زمین و مستغلات می‌باشد. که مورد استفاده بخش زیادی از پوششیان قرار می‌گیرد. اگر پوششیان بتوانند با پول نقد حاصل از جنایات خود املاک گران قیمت را خریداری کرده و سپس آن را به فروش برسانند، می‌توانند چنین ادعای نمایند که وجود در دست آنها از فروش ملک به دست آمده است. چنین امری در ایالت فلوریدای امریکا اتفاق افتاد. قاچاق چیان مواد مخدوش امریکای جنوبی به خرید خانه‌ها و ویلاهای گران قیمت در میامی اقدام نمودند تا جایی که قیمت ملک در آنجا افزایش پیدا کرد.

خرید و فروش آثار هنری:

بازار هنر یکی از بازارهای متنوع و بین‌المللی است که نظارت چندانی بر آن وجود ندارد. ضمن آن که آثار هنری مثلاً تابلوهای نقاشی می‌توانند هزاران و گاهی میلیون‌ها دلار ارزش داشته و در نتیجه وسیله خوبی برای تبدیل میلیون‌ها دلار پول کثیف می‌باشند.

سرمایه گذاری در خرید سهام:

یکی دیگر از مؤثرترین روشهایی که در این زمینه مورد بهره برداری قرار می‌گیرد، سرمایه گذاری در خرید سهام است. مجرمان سازمان یافته در پنهان سازی سهام خویش از نماینده و وکیل استفاده می‌کنند. استفاده از نماینده برای خرید سهام در یک شرکت، حلقه ارتباطی بین مجرم و پولی را که او به طور نامشروع کسب کرده است و اکنون تمایل به سرمایه گذاری آن دارد، از بین می‌برد. نام نماینده در دفترها و اسناد شرکت به عنوان دارنده سهام با نام، ثبت می‌شود اما نماینده فقط عامل یا امین مالک واقعی است و مالک واقعی سهام ممکن است حتی برای نماینده نیز نامعلوم باشد و کلا هم در این موارد غالباً به مصونیت از افشا راز حرف‌های استناد می‌کنند.

سرمایه گذاری در مشاغل پرونق:

خرید یک شرکت سودآور و به جریان انداختن وجوه نامشروع از طریق آن یکی دیگر از شیوه‌هایی است که برای تمیز کردن پول، مطلوب به نظر می‌آید. در این صورت، وجود نامشروع قسمتی از درآمد مشروع وانمود شده و حتی برای اینکه ظن مأموران برطرف و مشروع سازی وجود مزبور کاملاً تضمین شود، ممکن است به عنوان درآمد مشمول مالیات نیز اعلام گردد. در این شیوه هرچند امکان دارد قسمتی از وجوده به صورت مالیات از دست برود. که این حالت در مقایسه با از دست دادن تمام آن، ارجحتر است.

سرمایه گذاری در مشاغل زیانده:

یکی دیگر از شیوه‌هایی که مجرمان سازمان یافته در زمینه سرمایه گذاری به کار می‌بندند (برخلاف مورد قبل)، سرمایه گذاری در حرفة‌ها و مشاغل غیرسودآور نظیر شرکتهای مسافرتی یا شرکتهای بیمه در حال ورشکستگی است. بدین گونه که در یک کسب یا شرکت مشروع ولی در حال ورشکستگی، سرمایه گذاری نموده و سپس اسناد، مدارک و دفترهای آن را دستکاری می‌کنند تا این طور نشان دهند که شرکت سودآور است. وجودی که باید پاکسازی شوند از طریق این شرکت جریان می‌یابند و به گونه‌ای جلوه داده می‌شود که گویی منافع غیرقانونی، حاصل از معاملات و فعالیتهای جاری شرکت هستند. نکته حائز اهمیت اینکه سرمایه گذاری در این روش غالباً به صورت کوتاه مدت صورت می‌پذیرد. چراکه به واسطه پذیرش خسارت و ضرر و زیان که ممکن است مبالغ زیادی نیز باشد، هزینه هنگفتی بر مجرمان تحمیل شود.

صندوق امانات:

استفاده از صندوق امانات نیز که به پنهان سازی عواید و پول‌های نامشروع کمک می‌کند رواج زیادی دارد.

ایجاد سازمان‌های خیریه:

یکی دیگر از سوءاستفاده‌های موجود از شبکه‌های پرداخت، استفاده از مؤسسات خیریه غیرواقعی است. در این روش پول‌های به دست آمده از داد و ستد مواد مخدر و سایر راههای غیرقانونی در این واحدها جمع آوری می‌شوند، زیرا این سازمان‌ها توانایی دریافت هدایا از اقصی نقاط جهان را دارند.

معاملات نقدی (تجارت پایاپایی):

داشتن یک تجارت پایاپایی (معامله نقدی) مانند رستوران، صرافی، کارواش و یا تأسیساتی نظیر این‌ها برای یک پوشش فعالیتی کاملاً عادی است. حسابرسی این نوع مشاغل بسیار دشوار است و نمی‌توان به طور دقیق محاسبه کرد که طی یک روز، یک هفته، ماه یا سال چند پیترافروخته شده و یا چند ماشین طی این زمان‌ها شسته شده است. همچنین شخص پوشش از طریق کسب پول حاصل از قاچاق مواد مخدر و آمیختن آن با پول حاصل از منابع قانونی، می‌تواند منع پول خود را به راحتی پنهان کند.

اوراق بهادر:

اوراق بهادر زمینه مناسبی برای کلاهبرداری به شمار می‌رود. از آنجا که سهام، اوراق قرضه و دیگر اوراق بهادر شباهت زیادی به ارز دارند، ابزارهای مناسبی برای پوششی هستند.

استفاده از نماینده:

نماینده کسی است که برای انجام عملکردهای خاص تعیین می‌گردد. در پرونده پوششی، دارایی‌هایی نظیر اتومبیل، حسابهای بانکی یا حتی املاک نیز می‌تواند به نام نماینده باشد. مهمترین هدف شخص پوشش در استفاده از نماینده، پنهان کاری است. ارزش اصلی نمایندگان در حفظ دارایی‌ها به نحوی است که مالکیت حقیقی پنهان بماند. بدین ترتیب ایجاد ارتباط بین دارایی‌ها و فرد پوشش بسیار مشکل می‌باشد.

شرکت‌های چند ملیتی بین‌المللی:

همترین واحدهای تشکیل دهنده اقتصاد جهانی به شمار می‌روند به طوری که فرایند انتقال اموال و سرمایه گذاری در این شرکتها، حد و مرز جغرافیایی نمی‌شناستند. هدف این شرکت‌ها جهانی شدن سریع بوده و حوزه فعالیت آن‌ها در زمینه تجارت، پول و سرمایه، تولید و تسلط بر تولید و استفاده گسترده از ثروت‌های طبیعی کشورهای در حال توسعه و فقیر می‌باشد. بدین صورت شرکت‌های چند ملیتی در معاملات تجاری مشکوک و نامشروع سایر کشورها نیز شرکت می‌کنند.

سایر مشاغل و شیوه های پولشویی:

انتقالات الکترونیکی، صرافی ها، دفاتر استاد رسمی، سرمایه گذاری در طلا، شرکتهای ساختمانی، کازینوها و ...

ارتباط تأمین مالی تروریسم و پولشویی:

پولشویی، فرآیندی است که در آن، دارایی ها و پول هایی که از طریق فعالیت خلاف و غیرقانونی، به دست آمده اند، منتقل گردیده و هرگونه ارتباط آنها با آن فعالیت های غیرقانونی، پوشانده و پنهان می گردد. فعالیت های تروریستی نیز گاهی اوقات، از طریق پولشویی، تأمین مالی می شوند، به این صورت که از درآمدهای به دست آمده از طرق موصوف، برای کمک مالی به تروریست ها استفاده می شود. در رابطه با پولشویی دو جرم وجود دارد:

۱- جرمی که اموال نامشروع در نتیجه آن تحصیل شده اند که به آن جرم منشاء یا جرم اولیه می گوییم.

۲- جرم پولشویی که عبارت است از پنهان کردن منشأ پول نامشروع.

نخستین وجه از وجود ارتباط پولشویی و تأمین مالی تروریسم از همین جا ناشی می شود. یعنی این که تأمین مالی تروریسم در زمرة جرایم منشأ پولشویی است. اما ارتباط میان پولشویی و تأمین مالی تروریسم بیش از این است و همان طور که گفته شد تکنیک های مورد استفاده برای تأمین مالی تروریسم همان تکنیک های مورد استفاده برای پولشویی است. وجه تمایز پولشویی و تأمین مالی تروریسم در منابعی است که مورد استفاده قرار می گیرند. این منابع در تأمین مالی تروریسم می توانند مشروع و یا نامشروع باشند و در مقابل، منابع پولشویی لزوماً نامشروع هستند. اما پولشویی و تأمین مالی تروریسم در این نکته مشترک هستند که هر دو نیاز به پنهان سازی منشأ وجوده دارند و برای همین امر ناچار به استفاده از تکنیک های یکسانی هستند. چرا که تأمین کنندگان منابع مالی تروریست ها، سعی می کنند فعالیت خود را طوری انجام دهند که مشخص نگردد و جوهری را برای تروریست ها تأمین نموده اند. بنابراین می توان نتیجه گرفت که پولشویی و تأمین منابع مالی تروریسم هر دو دارای ۳ مرحله‌ی جایگذاری، لایه چینی و ادغام می باشند.

اثرات پولشویی

الف. آثار سوء برای کشورها

پولشویی آثار زیان باری بر اقتصاد جامعه و سیاست دارد. بنابراین اغلب کشورها به مقابله با این پدیده می پردازند. از جمله آثار مخرب این پدیده عبارت است از:

- بی ثباتی اقتصادی

- تضعیف بخش خصوصی

- تضعیف برنامه های خصوصی سازی

- آثار بین المللی

– کاهش درآمد دولت

– تاثیر منفی بر توزیع درآمد

ب. آثار سوء برای بانک‌ها و مؤسسات اعتباری:

برای مقابله با پولشویی به موجب قوانین و مقررات داخلی و بین‌المللی وظایف سنگینی به عهده مؤسسات مالی به وزیره بانک‌ها قرار گرفته، بنابراین ترس از ریسک شهرت و جلوگیری از خسارتنی که از همکاری با مجرمان و گروه‌های سازمان یافته به مؤسسات مالی وارد می‌شود. دلیل اصلی رعایت مقررات پیشگیری از پولشویی است. پدیده پولشویی، سلامت مؤسسات مالی را به خطر می‌اندازد و همچنین به اشکال مختلف موجب بی ثباتی آن‌ها می‌شود. پولشویی نه فقط بر سیستم بانکی، بلکه بر دیگر مؤسسات مالی از جمله شرکت‌های بیمه، مدیریت سرمایه‌گذاری و کارگزاران سهام نیز تأثیر منفی می‌گذارد. علاوه بر آن سبب ریسک شهرت، ریسک قانونی و ریسک عملیاتی که با یکدیگر مرتبط هستند، شده و هزینه‌های سنگینی به مؤسسات مالی تحمیل می‌شود. مهمترین آثار پولشویی بر مؤسسات مالی به شرح ذیل است:

– ورود خساره و تخریب بازارهای مالی

– بحران نقدینگی به علت برداشت ناگهانی وجوه از سیستم مالی

– قطع روابط کارگزاری

– کاهش ارزش سهام مؤسسات مالی

– فرار سرمایه به صورت غیرقانونی از کشور

ج. آثار سوء برای کارکنان بانک‌ها و مؤسسات اعتباری:

به موجب تبصره ۳ ذیل بند ۵ ماده ۴ قانون مبارزه با پولشویی، کلیه آین نامه‌های اجرایی شورای عالی مبارزه با پولشویی پس از تصویب هیأت وزیران برای تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی ذیربط لازم الاجرا خواهد بود و مختلف از این امر به تشخیص مراجع اداری و قضایی حسب مورد به دو تا پنج سال انفصال از خدمت محکوم خواهد شد. همچنین ورود و خروج این گونه وجوده که از محل درآمدهای نامشروع می‌باشد، باعث اختلال در رشد شب بانک‌ها بوده و اثرات سوء آن متوجه پرسنل شب خواهد شد. برخی از این آثار عبارتند از: تغییر ارتقاء درجه شب و به بع آن تغییر در ارتقاء پرسنل شب، یا تغییر در پرداخت پاداش‌های نقدی.

مصادیق و معیارهای جرم پول شویی

به منظور جلوگیری از جرم پولشویی، لازم است راه‌های ارتکاب به این جرم، شناسایی شود. اصلی ترین ابزار پولشویی، استفاده از خدمات بانکی می‌باشد. ماهیت محصولات و خدمات بانکی به شکلی است که

می توان با استفاده از آن، روش هایی برای پولشویی طراحی کرد. در ادامه برخی از مصادیق و معیارهای پولشویی که در شبکه بانکی صورت می پذیرد، بیان می شود.

سپرده گذاری

سپرده های نقدی، یکی از عمدۀ ترین ابزارها برای پولشویی می باشد. پولشویان از دو روش برای شست و شوی پول های کثیف استفاده می کنند. در روش اول، پول نقد ابتدا به اسناد پولی از قبیل چک و مبالغی کمتر از آنچه که حواله تبدیل شده و سپس در حساب، سپرده گذاری می شود. در روش دیگر، معمولاً مشمول گزارش دهی توسط بانک باشد، در حساب های متعدد سپرده گذاری و سپس موجودی این حسابها متناباً به حسابی دیگر منتقل می شود. شایان ذکر است که این عملیات، بسیار دقیق و ظریف بوده و بانکداران به سختی قادر به کشف و جلوگیری از آن می باشند.

حساب های وابستگان

مطالعات نشان می دهد که مجرمان اغلب حساب هایی به نام منسوبیان، وابستگان، آشنايان و افراد دیگر که به دستور آنان عمل می کنند، افتتاح و از آنها برای اختفای منشأ مال حاصل از اعمال مجرمانه استفاده می کنند.

حساب های دسته جمعی

در این روش از تعدادی حساب ظاهراً بی ارتباط با یکدیگر در کشور مبدأ، وجودی به حساب خارجی منتقل می شود. اگرچه این روش را مهاجران و برای مقاصد قانونی نظیر ارسال پول به کشور خود به کار می بردند، اما مشاهده شده که گروه های تبهکار برای شست و شوی عواید حاصل از جرم از این روش استفاده می کنند.

حواله های بانکی

حواله های بانکی، حواله نقدی و... که معمولاً به عنوان ابزارهای متدالو مورد استفاده پولشویان قرار می گیرند. دلیل استفاده از این ابزارها این است که ابزارهای مذکور در وجه یک بانک معتبر و یا مؤسسه مالی کارسازی شده و امکان ردیابی منشأ پول، معمولاً از میان می رود.

حسابهای غیرفعال

در این روش پولشویان جهت استفاده از حسابهای غیرفعال، ابتدا سابقه ای ایجاد می‌نمایند و پس از مدتی حساب‌های را کد را برای دریافت پول از اعضای هادار در داخل و خارج از کشور مورد استفاده قرار می‌دهند.

وثیقه قراردادن

شكل کلی این روش بدین صورت است که منابع غیرقانونی به وثیقه یا تضمین یک وام بانکی تبدیل شده و وام دریافتی دارای ظاهری قانونی است و به دلیل عدم پرداخت وثیقه یا تضمین به تملک بانک در منابع غیرقانونی را به کشور دیگری ارسال می‌کنند و سپس آن را وثیقه یا تضمین می‌آید. در این روش معمولاً وام بانکی مورد تقاضا قرار می‌دهند و وام دریافتی را به کشور محل وقوع جرم منتقل می‌کنند. این روش علاوه بر این که به پول غیرقانونی ظاهری قانونی می‌بخشد، امکان برخورداری از معافیت‌های مالیاتی را نیز فراهم می‌آورد.

معاملات و عملیات مشکوک

بر اساس ماده ۱ دستورالعمل شناسایی معاملات مشکوک و شیوه گزارش دهی، معاملات و عملیاتی که اشخاص با در دست داشتن اطلاعات و یا قراین و شواهد منطقی ظن پیدا کنند که این عملیات و معاملات به منظور پولشویی و یا تأمین مالی تروریسم انجام می‌شود، معاملات و عملیات مشکوک می‌باشد. اما باید توجه داشت که تشخیص متصدی مربوط در مؤسسه اعتباری مبنی بر انجام معامله مشکوک، در درجه نخست اهمیت قرار دارد و معیارهای ارائه شده، صرفاً بخشی از این معیارهای شناسایی می‌باشد. در ادامه برخی از معیارهای شناسایی عملیات و معاملات مشکوک ارائه می‌گردد.

الف- مناطق مشکوک

۱. دریافت و پرداخت به کشورهایی که به عنوان بهشت مالیاتی و پولشویی معروف هستند.
۲. مشتری تابعیت کشوری را دارد که در آن مقررات مبارزه با پولشویی ضعیف است.

ب- نقل و انتقال نقدی مشکوک

۱. وجوده بالایی که به صورت نقدی دریافت و پس انداز می‌شوند.
۲. وجوده نقدی که به یک حساب واریز شده و جمع مبالغ واریزی، رقم بزرگی را تشکیل می‌دهد.
۳. حساب‌هایی که فعالیت آنها بیشتر با وجوده نقد، اعم از واریز یا برداشت می‌باشد.
۴. مشتریانی که با واریز نقدی در حساب خود، مرتباً درخواست صدور حواله و یا چکهای بانکی می‌کنند.

۵. نقل و انتقالات نقدی در خصوص بروات وصولی.
۶. تبدیل ارزهای کم ارزش به ارزهای بالارزش و درخواست تبدیل وجهه نقد به سایر ارزها.
۷. نقل و انتقالاتی که اهداف بازرگانی و تجاري آنها مهم است.

ج- حساب بانکی مشکوک و نقل و انتقالات آن ها

۱. حسابهای متعددی که با یک نام گشایش و نقل و انتقالات آن به صورت نقدی می باشد.
۲. حسابهای حقیقی یا حقوقی که مبالغ بالایی واریز و برداشت و مانده قابل توجهی دارند، اما صاحبان آنها دارای فعالیت تجاري یا بازرگانی نمی باشند.
۳. مشتریانی که در یک منطقه دارای چندین حساب می باشند.
۴. پرداخت چک با مبلغ بالا که شخص سومی آن را ظهرنویسی کرده باشد.
۵. از حساب جاري چکهای متعدد با مبالغ بالا بدون انطباق با ماهیت حرفهای مشتری صادر و گردش صوری ایجاد شده باشد.
۶. نقل و انتقالاتی که نیاز به توضیح دارد و مشتری از دادن توضیحات طفره می رود.
۷. حساب های مشتریانی که محل کار و یا سکونت آنها خارج از محدوده بانک بوده و از نظر بانک فعالیت بازرگانی ندارند.
۸. حسابهای پرکار کردی که فعالیت آنها به طور ناگهانی و بدون دلیل متوقف می شود.
۹. وجود قابل توجهی که از مناطق شناخته مشهور به بهشت قاچاق مواد مخدرا ارسال می شود.
۱۰. حسابهای راکد با نقدینگی بالا مجدداً فعل و نقل و انتقالات مبالغ قابل توجه در آن ها صورت می پذیرد.
۱۱. حسابهایی که دارای تعداد زیادی واریز با مبالغ کم می باشند و از طرفی دارنده حساب طی حوالهای با مبلغ بالا وجوده دریافتی را به خارج از شهر یا کشور ارسال می کند.
۱۲. حسابهایی که مانده آنها در ابتدا و انتهای روز کم است ولی در خلال ساعت کاری، واریز و برداشت هایی با مبلغ بالا در آن ها صورت می پذیرد.
۱۳. حسابهایی که توسط یک نهاد حقوقی افتتاح می شود و آدرس آن عیناً مشابه آدرس یک نهاد حقوقی دیگر است، در حالی که صاحب امضای مجاز هر دو نهاد، یک نفر می باشد.
۱۴. حسابهایی که افراد مجاز متعددی اجازه برداشت از آن را دارند، اما به نظر نمی رسد این افراد با یکدیگر رابطه خانوادگی یا کاری داشته باشند.
۱۵. حسابهایی که حجم زیادی از گردش آنها مربوط به استناد وصولی

۵- تسهیلات مشکوک

۱. مشتری بدون هیچ دلیل قانع کننده‌ای، تسهیلات خود را زودتر تسویه می‌نماید.
۲. مشتریانی که در مقابل وثیقه وام می‌گیرند و وثیقه از طرف شخص ثالثی است که منشأ آن مشخص نیست و یا مورد ترهیب با اطلاعات ارائه شده توسط مشتری چندان مطابقت ندارد.
۳. ارائه وثائق سنگینی که با وضعیت اقتصادی مشتری همخوانی ندارد.
۴. عدم بازپرداخت تسهیلات یا اعتبار سرسید گذشته و معوق، بدین منظور که بانک وثیقه ای که منشأ آن غیرقانونی است را تملک نماید.
۵. تأمین مالی پروژه‌هایی که منشأ سهم پول مشتری مشخص نمی‌باشد.

ه- ابزارهای بانکی مشکوک

۱. اوراق مشارکت در حال حاضر به عنوان بهترین ابزار پولشویی، می‌تواند مورد استفاده پولشویان قرار گیرد.
۲. صندوق اماناتی که به نام یک نهاد تجاری اجاره شود، در حالی که نوع فعالیت تجاری مشتری یا فعالیت اظهار شده توسط وی، استفاده از صندوق امانات شعبه را توجیه ننماید.

و- اسناد مشکوک

- اسناد جعلی که ظاهر آن حاکی از این است که به تازگی صادر شده لیکن تاریخ آن قدیمی می‌باشد.
- اسنادی که مشتری از ارائه اصل آن خودداری ورزیده و فقط کپی سند را ارائه می‌نماید.

ز- مشتری مشکوک

- مشتری به کرات، افرادی را که به نمایندگی از طرف او مجاز به انجام امور بانکی می‌باشند را تغییر می‌دهد.
- مشتری به خدماتی که بانک به او ارائه داده و منافعش را تأمین می‌نماید، بی تفاوت است.
- مشتری این حقیقت را که دیگر بانک‌ها از انجام خدمات برای او خودداری کرده اند را پنهان نموده و یا دلیل غیرقابل قبولی برای این مسئله ارائه می‌دهد.
- مشتری به قوانین و مقررات داخلی بانک در زمینه مبارزه با پولشویی علاقه زیادی نشان می‌دهد.
- مشتری برای انجام تراکنش‌های متعدد در یک روز و یک شعبه، به تحويلداران مختلف مراجعه می‌نماید.
- مشتریانی که به راحتی هزینه‌های بالای نقل و انتقالات و یا هر هزینه بالای دیگری را قبول می‌کنند.
- مشتری که از تماس مستقیم با بانک و کارمند بانک اجتناب می‌کند.

— مشتریانی که از حساب خود در بانک مبلغ قابل توجهی برداشت کرده و در عین حال منتظر رسیدن وجه به همان مبلغ از جای دیگر می باشند.

ح- معاملات ریالی مشکوک

— معاملاتی که در آن ظن وجود شخص ثالث افشا نشده، وجود دارد.

— معاملاتی که در آنها اشخاصی که با هم ارتباط ندارند، آدرس و تلفن مشابه دارند.

— معاملاتی که در آنها سازمانهای مالی و غیرمالی متعددی که متعلق به اتباع خارجی بوده، در معامله ای در گیر بوده، در حالی که انجام معامله بدون در گیر نمودن آنها نیز امکانپذیر می باشد.

— معاملاتی که با افراد صاحب مقام بانک مرتبط است.

— معاملات تجاری بیش از سقف مقرر که با موضوع فعالیت ارباب رجوع و اهداف تجاری شناخته شده از وی مغایر باشد.

— معاملاتی که طبق عرف کاری اشخاص مشمول، پیچیده، غیرمعمول و بدون اهداف اقتصادی باشند.

— معاملاتی که به هر ترتیب مشخص شود ذینفع واقعی یا یکی از متعاملین، شخص یا اشخاص دیگری بوده است.

— کشف جعل، اظهار کذب و یا گزارش خلاف واقع از سوی مشتری قبل، بعد و یا حین انجام معامله.

ط- معاملات ارزی مشکوک

— عدم تناسب قیمت کالای عنوان شده در پروفایل ذینفع اعتبار استنادی با قیمت‌های جهانی.

— درخواست بدون دلیل عدم ارائه گواهی مبدأ ساخت کالا که توسط اتاق بازرگانی محل صادر می گردد.

— تغییر نام ذینفع اعتبار استنادی، بدون داشتن دلیل قانع کننده.

— درخواست عدم ارائه گواهی بازرسی به عنوان یکی از اسناد اعتبار با توجه به نوع کالا و سایر شرایط اعتبار استنادی.

— تأکید بر استفاده از اسمای مخفف و مجموع در خصوص نام خریدار و یا ذینفع اعتبار استنادی.

— تأکید بر درج وسیله حمل نامتعارف در شرایط اعتبار استنادی با توجه به نوع کالا، مبدأ و مقصد کالا.

— مغایرت مبالغ اعتبارات استنادی ارائه شده با اطلاعات ارائه شده توسط مشتری

— ارسال کالای مستعمل به جای کالای نو.

اقدامات ایران در مبارزه با پولشویی

به دنبال گسترش اقدامات جهانی برای مبارزه با پولشویی، در اوخر دهه ۷۰ شمسی، بانکهای کشور با موج درخواست بانکهای کارگزار بین المللی برای ارائه خط مشی و دستورالعمل مبارزه با پولشویی مواجه

شدند. عدم وجود خط مشی مشخص در این رابطه، حیات بانکداری بین المللی کشور را با تهدید مواجه می‌ساخت و بانک مرکزی ج. ا برای مقابله با این تهدید، ابتدا اقدام به تدوین مقررات پیشگیری از پولشویی در مؤسسات مالی و تصویب آن در شورای پول و اعتبار نمود. پس از آن دستورالعمل مقررات پیشگیری از پولشویی در مؤسسات مالی را تدوین و در اوایل سال ۱۳۸۱ به شبکه بانکی ابلاغ و در تاریخ ۱۳۸۱/۶/۲۷ هیأت وزیران نیز لایحه مبارزه با پولشویی را برای تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم نمود. اما تصویب این لایحه در مجلس با وقفهای طولانی مواجه و سرانجام در تاریخ ۱۳۸۶/۱۱/۱۷، قانون ۱۱ اکتبر ۲۰۰۷ (۱۳۸۶ مهرماه)، FATF طی بیانیه‌ای از کشورهای عضو خواست که کشور ایران را به دلیل نداشتن نظام جامع مبارزه با پولشویی جزو کشورهای پررسیک طبقه بندی نمایند. در آبانماه سال ۱۳۸۷، گروهی از بازرسان صندوق بین المللی پول از فعالیتهای نرم افزاری و سخت افزاری صورت گرفته در ایران بازدید به عمل آورده و پیشرفت‌ها را راضی کننده اعلام کردند، لیکن نسبت به اجرای قانون مبارزه با پولشویی به دلیل عدم تصویب آین نامه‌های اجرایی آن، هشدار دادند. این امر موجب تسریع در تنظیم آین نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی گردید، به طوریکه این آین نامه در ۱۱ آذرماه ۱۳۸۸ به تصویب هیأت وزیران رسیده و به نهادهای ذیربط ابلاغ گردید.

بر اساس ماده ۵ قانون مبارزه با پولشویی، کلیه اشخاص حقوقی از جمله بانک مرکزی ج. ا، بانکها، مؤسسات مالی و اعتباری، بیمه‌ها، بیمه مرکزی، صندوق‌های قرض الحسنه، بنیادها و مؤسسات خیریه و شهرداری‌ها مکلفند آین نامه‌های مصوب هیأت وزیران در اجرای این قانون را به مورد اجرا گذارند و مطابق با ماده ۴۶ آین نامه مذکور، بانک مرکزی ج. ا در تاریخ ۱۳۹۰/۲/۲۶، ده دستورالعمل موسوم به دستورالعملهای دهگانه و در تاریخ ۱۳۹۰/۱۱/۱۷، سه دستورالعمل دیگر برای اجرا به شبکه بانکی ابلاغ نمود.

نظام مبارزه با پولشویی در ایران

بر اساس ماده ۴ قانون مبارزه با پولشویی، به منظور هماهنگ کردن دستگاههای ذیربط در امر جمع آوری، پردازش و تحلیل اخبار، استاد و مدارک، اطلاعات و گزارش‌های واصله، تهیه سیستم‌های اطلاعاتی هوشمند، شناسایی معاملات مشکوک و به منظور مقابله با جرم پولشویی شورای عالی مبارزه با پولشویی به ریاست و مسئولیت وزیر امور اقتصادی و دارایی و با عضویت وزراء بازرگانی، اطلاعات، کشور و رئیس بانک مرکزی با وظایف ذیل تشکیل می‌گردد:

- جمع آوری و کسب اخبار و اطلاعات مرتبط و تجزیه و تحلیل و طبقه بندی فنی و تخصصی آن‌ها در مواردی که قرینه‌ای بر تخلف وجود دارد طبق مقررات.
- تهیه و پیشنهاد آین نامه‌های لازم درخصوص اجراء قانون به هیأت وزیران.

- هماهنگ کردن دستگاه های ذیربیط و پیگیری اجراء کامل قانون در کشور.
- ارزیابی گزارش های دریافتی و ارسال به قوه قضائیه در مواردی که به احتمال قوی صحت دارد و یا محتمل آن از اهمیت برخوردار است.
- تبادل تجارب و اطلاعات با سازمان های مشابه در سایر کشورها در چهارچوب مفاد ماده (۱۱).

وظایف مرکز اطلاعات مالی (FIU)

مرکز اطلاعات مالی (واحد اطلاعات مالی) و مرکز آموزش رایانه ای نرم افزار مقابله با پولشویی جمهوری اسلامی ایران با حمایت دفتر مقابله با مواد مخدوش و جرم سازمان ملل متحد (UNODC) در تهران تشکیل و واحد مزبور، مسئول مبارزه با پولشویی در راستای استانداردهای بین المللی گردید. این واحد، اطلاعات و مدارک مشکوک معاملات مالی را از بانک ها و مؤسسات مالی دریافت می کند و به تجزیه و تحلیل آنها می پردازد و جهت شناسایی و بازرگانی پرونده های پولشویی به قوه قضائیه و واحدهای اجرای قانون ارجاع می دهد. به علاوه، این واحد با واحدهای اطلاعات مالی در سایر کشورها در تماس خواهد بود. مرکز اطلاعات مالی عهده دار وظایف مندرج در ماده ۳۸ آینه نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی به شرح ذیل می باشد:

- واحد اطلاعات مالی به منظور انجام اقدامات زیر در وزارت امور اقتصادی و دارایی تشکیل می گردد:
  - جمع آوری و اخذ اطلاعات معاملات مشکوک.
  - ارزیابی، بررسی و تحلیل اطلاعات گزارش ها و معاملات مشکوک.
  - درج و طبقه بندی اطلاعات در سیستم های مکانیزه.
- اعلام مشخصات اشخاص دارای سابقه پولشویی و یا تأمین مالی تروریسم به اشخاص مشمول جهت مراقبت بیشتر و یا قطع همکاری، در صورت درخواست مراجع ذیربیط.
- تأمین اطلاعات تحلیل شده مورد نیاز مراجع قضایی، ضابطان و دستگاه های مسئول مبارزه با تروریسم در کشور در صورت درخواست مراجع ذیربیط.
- تهیه آمارهای لازم از اقدامات صورت گرفته در جریان مبارزه با پولشویی.
- تهیه نرم افزارها و سیستم های اطلاعاتی مورد نیاز.
- تأمین امنیت اطلاعات جمع آوری شده.
- تبادل اطلاعات با سازمان ها و نهادهای بین المللی طبق مقررات.
- جمع آوری و اخذ تجارب بین المللی.
- ارسال گزارش هایی که به احتمال قوی صحت دارد یا محتمل آن از اهمیت برخوردار است به دستگاه قضایی.
- پیگیری گزارش های ارسالی در مراجع قضایی.

- تهیه پیش نویس برنامه سالانه واحد اطلاعات مالی جهت تصویب شورا.
- پاسخ به استعلام اشخاص مشمول در اسرع وقت.
- اعلام نظر در مورد صلاحیت تخصصی مسئلان واحدهای مبارزه با پولشویی پیشنهادی از سوی مدیران اشخاص مشمول.

مروري بر آين نامه اجرائي قانون مبارزه با پولشووي

اين آين نامه متشکل از ۸ فصل و ۴۹ ماده و ۱۹ تبصره بوده و سرفصل هاي آن به شرح زير مي باشد:

- فصل اول: تعاريف
- فصل دوم: شناسايي ارباب رجوع (اشخاص حقيقي و حقوقی؛ ايراني و خارجي)
- فصل سوم: ساختار مورد نياز و نحوه گزارش دهی
- فصل چهارم: گزارش هاي الزامي
- فصل پنجم: امور مربوط به مبادلات ارزی
- فصل ششم: نگهداري سوابق و اطلاعات
- فصل هفتم: آموزش
- فصل هشتم: ساير موارد

مروري بر دستورالعملهاي مبارزه با پولشووي در مؤسسات اعتباري

به منظور حصول اطمینان از اجرای کامل قانون مبارزه با پولشویی و در اجرای مؤثر مفاد آین نامه اجرای آن و به منظور ایجاد شفافيت و احصائي وظایيف واحدهای بانکي درخصوص تطبيق با مقررات مبارزه با پولشویی در پرداخت ها و تراکنشهای بانکي الکترونيکي، سیزده دستورالعمل با عنوانين زير به شبكه بانکي ابلاغ گردید:

- دستورالعمل چگونگي شناسايي مشتريان ايراني مؤسسات اعتباري
- دستورالعمل اجرائي نحوه گزارش واريز نقدی وجوه ييش از سقف مقرر
- دستورالعمل شناسايي معاملات مشکوك و شيوه گزارش دهی
- دستورالعمل نحوه تعين سطح فعالیت مورد انتظار مشتری در مؤسسات اعتباری
- دستورالعمل رعایت مقررات مبارزه با پولشویی در حوزه نظام هاي پرداخت و بانکداری الکترونيکي
- دستورالعمل لزوم رعایت مقررات مبارزه با پولشویی در روابط کارگزاری و شناسايي بانک هاي پوسته اي
- دستورالعمل نحوه مراقبت از اشخاص مظنون در مؤسسات اعتباري
- دستورالعمل نحوه ارسال اسناد و مدارک مشتريان مؤسسات اعتباري به نشانی پستي آنها

- دستورالعمل مجموعه اقدامات و تدابیر لازم برای حصول اطمینان از رعایت مقررات مبارزه با پوشایی در واحدهای برون مرزی مؤسسات اعتباری
- آینه نامه مدت و طرز نگاهداری اوراق بازرگانی، استاد و دفاتر بانکها
- دستورالعمل چگونگی شناسایی مشتریان خارجی مؤسسات اعتباری
- دستورالعمل نحوه اعمال دقت و نظارت ویژه هنگام ارایه خدمات پایه به اشخاص سیاسی خارجی در مؤسسات اعتباری
- دستورالعمل اجرایی مبارزه با پوشایی در صرافی ها

لایحه اصلاح قانون مبارزه با پوشایی (نامه شماره ۵۴۷۱۶/۱۰۴۰۴۳ مورخ ۱۳۹۶/۸/۲۲) ریس جمهور

با توجه به اشکالات قانون مبارزه با پوشایی از جمله عدم تناسب جرم و مجازات، فقدان بازدارندگی و اثربخشی مجازات‌ها، تجدید دایره شمول جرم منشأ به جرائم داخل کشور، عدم امکان پیگرد جرم پوشایی به صورت مستقل از جرم منشأ، نبود رویه‌های مناسب جهت توقيف اموال و ابزار حاصل از ارتکاب جرائم مربوط و با توجه به ضرورت پیش‌بینی ساختار عملیاتی مبارزه با پوشایی واحد اطلاعات مالی (FIU) در سطح قانون و انتزاع وظایف اجرایی از شورای عالی مبارزه با پوشایی و به منظور اصلاح قانون مذکور در راستای برآورده کردن نیازهای داخلی و نیز تطبیق با استانداردهای بین‌المللی، لایحه اصلاح برای طی تشریفات قانونی تقدیم مجلس شورای اسلامی شده است. لذا با توجه به این که این مقاله باستناد ماده ۷ قانون مبارزه با پوشایی تهیه و تدوین شده است اصلاحیه ماده ۷ در این لایحه به شرح ذیل می‌باشد:

متن زیر هم به عنوان تبصره به بند (ه) ماده (۷) الحاق می‌شود: هر یک از مدیران و کارکنان دستگاههای اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری- مصوب ۱۳۸۶- عالمًا و عامدًا و به قصد تسهیل جرائم موضوع این ماده از انجام تکالیف مقرر در بندۀای فوق به استثنای بند (ه) خودداری نماید علاوه بر انقضاض موقت از سه ماه تا دو سال به مجازات حبس تعزیری یا جزای نقدی درجه شش محکوم می‌شود. در صورتی که عدم انجام تکالیف مقرر ناشی از غفلت و سهل انگاری باشد مرتکب به یک ماه تا شش ماه انقضاض از خدمت محکوم خواهد شد. مدیران و کارکنان سایر دستگاههای حاکمیتی و بخش‌های غیردولتی در صورت عدم انجام تکالیف مقرر در این ماده به استثنای بند (ه)، به مجازات حبس تعزیری یا جزای نقدی درجه شش محکوم می‌گردد.

هم چنین متن زیر به عنوان ماده (۷) مکرر به قانون الحاق می‌شود: به منظور اجرای این قانون و قانون مبارزه با تأمین مالی ترویریسم، سیاست‌ها و تصمیمات شورای عالی مبارزه با پوشایی و تأمین مالی ترویریسم و مراجع ذیصلاح مربوط، مرکز اطلاعات مالی با منابع و امکانات کافی تحت نظارت و هدایت شورای

مذکور در تشکیلات داخلی وزارت امور اقتصادی و دارایی تشکیل می شود و ریس آن به موجب شرایطی که در آین نامه اجرایی این قانون پیش بینی می گردد با پیشنهاد وزیر امور اقتصادی و دارایی و تصویب هیئت وزیران تعیین می شود.

توافق ها و سازمان های بین المللی در خصوص مبارزه با پولشویی

طی نیمه دوم قرن بیستم رفتار مجرمان از حالت جرایم فردی به سمت جرایم سازمان یافته تغییر یافت. این مسئله موجب نگرانی بسیاری از کشورها در مورد نبود قوانین مؤثر ملی برای مقابله با جرایم سازمان یافته و عواید حاصل از آن شد و در اواخر این قرن، جرایم سازمان یافته، قالبی فرامی به خود گرفت. سابقه اقدامات بین المللی برای قانونگذاری، تدوین راهکارهای اجرایی و مبارزه با جرایم جدی به ویژه جرایم فرامی، به سالهای میانی دهه ۱۹۸۰ باز می گردد. در اوخر این دهه، عزم جهانی برای تدوین پیمان نامه ها، معاهدات و کنوانسیون های بین المللی، به منظور مقابله با پولشویی شکل گرفت. مهمترین و اساسی ترین مستندات در خصوص کوشش های فرآگیر بین المللی برای مقابله با پولشویی به قرار زیر می باشد:

- پیمان نامه وین (۱۹۸۸)
- اعلامیه کمیته بال (۱۹۸۸)
- گروه کاری اقدام مالی (۱۹۸۹)
- پیمان نامه شورای اروپا (۱۹۹۰)
- الگوی تنظیمی سازمان ایالت های آمریکا (۱۹۹۰)
- دستورالعمل جامعه اروپایی (۱۹۹۱)
- قطعنامه سازمان بین المللی بورس های اوراق بهادار (۱۹۹۲)
- قانون نمونه سازمان ملل متحد (۱۹۹۵) و نسخه های ویرایش شده بعدی آن (۱۹۹۵ و ۲۰۰۰ و ۲۰۰۵)
- پیمان نامه مبارزه با جرایم سازمان یافته فرامی پالرمو (۲۰۰۰)

برنامه جهانی سازمان ملل برای مبارزه با پولشویی

برنامه جهانی سازمان ملل برای مبارزه با پولشویی ۲ که به اختصار **GPMIL** نامیده شده و در دفتر مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل **UNODC** ( ) قرار دارد. این برنامه، یک پروژه تحقیقاتی و کمک رسانی با هدف افزایش تأثیر اقدامات بین المللی در مبارزه با پولشویی از طریق ارائه کمک های فنی، آموزش و توصیه به کشورهای عضو در صورت درخواست است. این برنامه تلاش های خود را در حوزه های زیر متتمرکز می سازد:

- افزایش سطح آگاهی در بین اشخاص کلیدی در کشورهای عضو سازمان ملل.

- کمک به ایجاد یک ساختار حقوقی با در اختیار گذاشتن قوانین نمونه برای کشورهای دارای سیستم حقوقی عرفی یا مدون.
  - ارتقاء قابلیت‌های سازمانی، به ویژه با ایجاد واحدهای اطلاعات مالی.
  - ارائه آموزش به نهادهای قانونگذاری، قضایی و اجرایی و نهادهای مالی بخش خصوصی.
  - ارتقاء سطح همکاری کشورهای منطقه در حل مشکلات و بهبود همکاری استراتئیک با دیگر سازمان‌ها.
  - نگهداری یک پایگاه اطلاعاتی و تحلیل اطلاعات مربوطه.
- بنابراین، برنامه جهانی سازمان ملل برای مبارزه با پوششی یک منبع اطلاعات، تجربه و کمک‌های فنی در ایجاد و بهبود زیرساخت‌های مبارزه با پوششی در یک کشور است.

نتیجه‌گیری:

امروزه پول شویی به دلیل رشد چشمگیر جرایم و اعمال خلاف در سطح جهان رشد بسیاری یافته است به طوری که به یکی از معضلات حاد اقتصاد جهانی تبدیل شده و رشد و توسعه اقتصاد جهانی را مورد تهدید قرار داده است. به همین دلیل عزم جامعه بین‌المللی بر مبارزه با آن متوجه شده است و تدابیر مختلفی را برای نیل به این امر بکار برده اند. در ایران نیز مدتی است که توجه‌ها به سمت آن جلب شده است. آگاهی عمومی اجتماع از تخلفات مالی و بسیج شدن وسائل ارتباط جمعی سیاست گذاری مناسب کشور اجرای مقررات و قوانین مشخص وتلاش و جدیت مسئولین در این زمینه می‌تواند از جمله راهکارهای مبارزه با پول شویی باشد.

بانکها و دیگر مؤسسات مالی باید مشتریان خود را بشناسند یعنی به طور منظم اطلاعات و مدارکی در مورد هویت واقعی اشخاص که با آن‌ها فعالیت تجاری دارند و مالکان ذی نفع سپرده‌های آنان، دریافت و بررسی کنند. ضمن این که باید از انجام همکاری در معاملات مشکوک به پوششی، خودداری کنند. مؤسسات مالی مکلفند معاملات مشکوک را به نهادهای مبارزه با پوششی گزارش دهند. در این راستا تعیین معاملات مشکوکی که باید گزارش شوند، کار ساده‌ای نیست. و مؤسسات مالی باید براساس قانون در برابر مسئولیت‌های قانونی نسبت به مشتریان برای افشای معاملات مشکوک حمایت شوند.

فهرست منابع و مأخذ

- تذهیبی، فریده. (۱۳۸۹). ”پولشویی و روش‌های مبارزه با آن“. انتشارات جنگل. چاپ اول.
- تجلی، سید آیت الله. (۱۳۹۰). ”مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم در بانکها“. انتشارات آراد کتاب.
- جزایری، مینا. (۱۳۸۷). ”پولشویی و مؤسسات مالی. مؤسسه عالی آموزش بانکداری ایران.“
- رهبر، فرهاد، میرزاوند، فضل الله. (۱۳۸۷). ”پولشویی و روش‌های مقابله با آن“. مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران.
- سیدی، سید محمد. (۱۳۹۳). ”مبارزه با پولشویی“. نشر پلک.
- ملکشاهی، حسین، و عباسی، بهمن، و خانی، افشن. (۱۳۹۵). ”مبارزه با پولشویی“. بانک صادرات ایران اداره کل آموزش دایرہ انتشارات و کتابخانه
- منصور، جهانگیر. (۱۳۹۶). ”قانون تجارت“. نشر دیدار.
- میرمحمد صادقی، حسین. (۱۳۸۶). ”حقوق جزای بین الملل“. نشر میزان.

___ www.majlis.ir